

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive research) โดยการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นบันทึกไว้ในบัตรผู้ป่วยนอก (Out patient department card) ของโรงพยาบาลเลิดสิน ระหว่างปี พ.ศ.2524-2525

วัตถุประสงค์และสถานที่ที่ใช้ศึกษา

ผู้วิจัยได้ศึกษานักศึกษาจากบัตรผู้ป่วยนอกทั้งหมดซึ่งมารับบริการรักษาอาการปวดหลังที่ฝ่ายออร์โธปิดิกส์โรงพยาบาลเลิดสิน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2524 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2525 จำนวนทั้งหมด 1663 ราย ซึ่งมารับบริการทั้งหมดจำนวน 2687 ครั้ง (บางคนมารับบริการมากกว่า 1 ครั้ง ในรอบหนึ่งปี) บัตรเหล่านี้เก็บรักษาไว้ในฝ่ายเวชระเบียนของโรงพยาบาลเลิดสิน

วิธีและขั้นตอนการวิจัย

1. บันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำบัตรผู้ป่วยนอกที่ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นว่ามีอาการปวดหลัง ได้เลือกศึกษาและบันทึกข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ

1.1 ลักษณะพื้นฐาน (Characteristic backgrounds) ของผู้ป่วย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ, สถานภาพการสมรส ที่อยู่ปัจจุบัน จำนวนครั้งต่อไปที่ผู้ป่วยแต่ละคนมารับการรักษา

1.2 อาการสำคัญที่ทำให้ผู้ป่วยมาโรงพยาบาล (ข้อมูลส่วนนี้ไม่นำมาวิเคราะห์แต่จะใช้สำหรับพิจารณาว่า เป็นรายปวดหลังทั่วไป หรือเป็นรายยกเว้นที่จำเป็นต้องใช้ยามาก)

1.3 การวินิจฉัยเบื้องต้นของแพทย์ (Provisional diagnosis)

1.4 ยา

- 1.4.1 กลุ่มยา
- 1.4.2 จำนวนขนานยาในแต่ละกลุ่ม
- 1.4.3 ปริมาณยาแต่ละขนานของแต่ละกลุ่ม
- 1.4.4 ขนาดของยาที่ส่งให้ต่อ 1 วัน
- 1.4.5 จำนวนวันที่ผู้ป่วยต้องใช้เวลาแต่ละครั้งที่มาใช้บริการรักษาอาการปวดหลัง
- 1.4.6 ส่งใข้ยาด้วยชื่อการค้าหรือชื่อกำเนิด
- 1.4.7 อาการข้างเคียงที่เกิดขึ้นจากการใช้ยาแต่ละกลุ่ม

วิธีบันทึกได้เรียงบัตรผู้ป่วยอาการปวดหลังที่มาใช้บริการในฝ่ายออร์โธปิดิกส์ตามเลขที่ของโรงพยาบาล และนำมาให้เลขที่เสียใหม่โดยเริ่มต้นรายการเป็นเลขที่ 1 เรียงลำดับไปเรื่อย ๆ ในตารางแต่ยังคงมีเลขที่ของโรงพยาบาลกำกับอยู่เพื่อสะดวกในการค้นหาเมื่อต้องการทบทวน และจัดทำตารางบันทึกพารามิเตอร์ (Parameter) อื่น ๆ ดังกล่าวแล้วตั้งแต่ข้อ 1.1 ถึง 1.4

2. วิธีการหาเกณฑ์

เพื่อใช้เป็นมาตรฐานเปรียบเทียบกับข้อมูลที่รวบรวมเพื่อศึกษา

2.1 เกณฑ์การส่งยารักษาอาการปวดหลัง

2.1.1 ใช้เกณฑ์มาตรฐานของ Condon 1980 เฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้กลุ่มยารักษาอาการปวดหลังโดยไม่รวมยาแก้ปวดชนิดทำให้เสพติดและยาลดความซึมเศร้า คือถือว่ายาที่ใช้รักษาอาการปวดหลังประกอบด้วยยากลุ่ม ยาระงับอาการปวดที่ไม่ทำให้เสพติด ยาลดการอักเสบและยากลายกล้ามเนื้อ

2.1.2 ใช้เกณฑ์ทางปฏิบัติของแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาทันตราศาสตร์ในประเทศไทยใช้ส่งยารักษาอาการปวดหลัง เกณฑ์นี้ได้มาจากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ส่งให้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทุกภาคในประเทศไทยตอบ 2 ครั้ง การส่งแบบสอบถามครั้งที่หนึ่ง ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 154 ชุด ได้รับคำตอบกลับคืนมาจำนวน 25 ชุด คิดเป็นร้อยละ 16.23 ผลที่วิเคราะห์ได้พบว่าแพทย์ผู้เชี่ยวชาญสาขาทันตราศาสตร์แห่งประเทศไทยที่ตอบ

แบบสอบถามที่มีการสั่งใช้ยารักษาโรคปวดหลังดังนี้

ก. กลุ่มยาที่แพทย์เลือกใช้ คือ

1. กลุ่มยาระงับอาการปวด
2. กลุ่มยาลดการอักเสบ
3. กลุ่มยาคลายกล้ามเนื้อ
4. กลุ่มยาสงบจิตประสาท

ข. ลักษณะการสั่งใช้ยา คือ

1. สั่งใช้ยากลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง (จาก 4 กลุ่มดังกล่าว) เพียงกลุ่มเดียว
2. สั่งใช้ยามากกว่าหนึ่งกลุ่มรวมกัน

กลุ่มยาที่ใช้รวมกันมากได้แก่

กลุ่มยาระงับปวด ร่วมกับกลุ่มยาลดการอักเสบและกลุ่มยาสงบจิต

ประสาท

ชนิดยาที่ใช้มากได้แก่

Paracetamol ร่วมกับ Indomethacin และ Diazepam

นอกจากการใช้ยาแล้วได้มีการแนะนำให้ผู้ป่วยทำกายภาพบำบัดตามสม

ควร

การส่งแบบสอบถามครั้งที่สอง ผู้วิจัยเป็นผู้ส่งแบบสอบถามให้แก่แพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางออร์โธปิดิกส์เอง ในการประชุมวิชาการของสมาคมออร์โธปิดิกส์แห่งประเทศไทย ประจำปี 2527 ณ ห้องประชุมตึกจุฬาลงกรณ์วิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลศิริราชส่งจำนวน 150 คน ได้รับคำตอบกลับคืนมาจำนวน 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 20 การวิเคราะห์แบบสอบถามครั้งที่สองพบว่า **ผลปรากฏ** เหมือนกับผลที่ได้จากการวิเคราะห์แบบสอบถามครั้งที่หนึ่งทั้งการเลือกใช้กลุ่มยาและลักษณะการสั่งใช้ยา

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามทั้งสองครั้งยังแสดงถึงชนิดของยาในแต่ละกลุ่มที่มีการเลือกใช้มากเป็นอันดับแรกด้วย คือ มีการเลือกใช้ Paracetamol มาเป็นอันดับ

แรกของกลุ่มยาระงับอาการปวด เลือกใช้ Indomethacin มาเป็นอันดับแรกในกลุ่มยาลดการอักเสบ เลือกใช้ Alaxan มากเป็นอันดับแรกในกลุ่มยาลดการอักเสบ และเลือกใช้ Diazepam มาเป็นอันดับแรกในกลุ่มยาสงบจิตประสาท

3. วิเคราะห์ผล

จากข้อมูลการส่งยารักษาอาการปวดหลังของโรงพยาบาลเลิดสินที่รวบรวมได้นำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ในการวินิจฉัยโดยอาศัยการส่งไขกลุ่มยาสำหรับรักษาอาการปวดหลังของ Condon ก็คือมีกลุ่มยาระงับอาการปวด กลุ่มยาลดการอักเสบ กลุ่มยาลดการอักเสบ และอาศัยข้อมูลที่ได้จากวิเคราะห์แบบสอบถามแพทย์ผู้เชี่ยวชาญออร์โธปิดิกส์ในประเทศไทยเกี่ยวกับการเลือกใช้กลุ่มยา ลักษณะการใช้ยา และชนิดของยาที่ส่งใช้มากเป็นอันดับแรกของยาแต่ละกลุ่ม ตั้งเป็นเกณฑ์การตัดสินใจการส่งใช้ยาดังนี้คือ

3.1 การส่งใช้ยารักษาอาการปวดหลังที่ไม่สมเหตุผล ซึ่งถือหลักดังนี้คือ

3.1.1 ส่งใช้ยาในกลุ่มอื่นนอกเหนือไปจากยาในกลุ่มต่าง ๆ ที่บ่งไว้ใน Condon และข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแพทย์ผู้เชี่ยวชาญทางออร์โธปิดิกส์ในประเทศไทย ซึ่งได้แก่ ยาระงับอาการปวด ยาลดการอักเสบ ยาลดการอักเสบ และยาสงบจิตประสาท (เช่น ส่งใช้วิตามิน ยาปฏิชีวนะ)

3.1.2 ส่งใช้ยาหลายกลุ่มเกินความจำเป็น เช่น การวินิจฉัยเบื้องต้นว่ามีอาการปวดหลัง อย่างเดียว ใช้ยาระงับอาการปวดร่วมกับยาลดการอักเสบก็เพียงพอแล้ว ยังเพิ่ม Tranquilizer เช่น Diabeapm ด้วยซึ่งผู้ป่วยไม่ได้บอกถึงอาการวิตกกังวลไว้แต่ประการใด

3.1.3 ส่งยาหลายกลุ่มรวมกัน แล้วส่งยามากกว่าหนึ่งชนิดในกลุ่มเดียวกัน เช่น ใช้ Naproxen ร่วมกับ Imadryl ซึ่งเป็นยาในกลุ่มลดการอักเสบเช่นเดียวกัน

3.2 การส่งใช้ยารักษาอาการปวดหลังที่สมเหตุผล การใช้เกณฑ์การตัดสินใจว่าการส่งใช้ยารักษาอาการปวดหลังรายทั่วไปไม่สมเหตุผลดังกล่าวนอกจากอาศัยข้อมูลการบันทึกการวินิจฉัยเบื้องต้นของแพทย์เป็นสำคัญแล้วยังต้องอาศัยรายละเอียดของบันทึกเกี่ยวกับประวัติและ

อาการนอกเหนือไปจากอาการปวดหลังประกอบด้วย ถ้ามีการสั่งยากลุ่มอื่นนอกไปจากที่ระบุไว้ในข้อ 3.1 แต่ว่าเป็นการสั่งที่สอดคล้องกับประวัติและอาการอื่นนอกเหนือไปจากอาการปวดหลัง ก็ถือว่าเป็นการสั่งใช้ยาอย่างสมเหตุผล ตัวอย่างเช่น ใช้ กลุ่มยาสงบจิตประสาท เช่น Diazepam เมื่อผู้ป่วยมีความวิตกกังวลในอาการปวดหลัง ใช้เป็น Tranquilizing effect หรือถ้ามีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อร่วมด้วย Diazepam ใช้เป็น mild muscle relaxant effect ได้

การวิเคราะห์อาการข้างเคียงของยากลุ่มต่าง ๆ วิเคราะห์จากอาการข้างเคียงที่ระบุไว้ในบัตรผู้ป่วย เพราะส่วนมากผู้ป่วยที่แพ้ยาและมีอาการข้างเคียงมักจะเล่าให้แพทย์ผู้รักษาได้ทราบเสมอ ดังนั้นในรายชื่อไม่ระบุอาการข้างเคียงไว้ถือว่าไม่เกิดอาการข้างเคียงในผู้ป่วยรายนั้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) จากผู้ป่วยทั้งหมดรวม 1663 คน ที่มาโรงพยาบาลเลิดสินด้วยอาการปวดหลัง ปี พ.ศ.2524-2525

หาอัตราความชุกของโรค (Prevalence rate) ของอาการปวดหลัง ผู้ป่วยนอกทั้งหมดที่มารับบริการรักษาที่โรงพยาบาลเลิดสิน ปี พ.ศ.2524-2525 มีจำนวน 392,092 ราย เป็นผู้ป่วยที่มารับบริการรักษาอาการปวดหลังที่คลินิกโรคกระดูก ฝ่ายออร์โธปิดิกส์ จำนวน 1663 ราย

$$\begin{aligned}
 \text{อัตราความชุกของอาการปวดหลัง} &= \frac{\text{จำนวนผู้ป่วยอาการปวดหลัง}}{\text{จำนวนผู้ป่วยนอกทั้งหมดที่มารับบริการที่}} \\
 \text{ปี พ.ศ. 2524 และ 2525} & \text{โรงพยาบาล เลิศสิน} \\
 &= \frac{1663}{392,092} \times 1000 \\
 &= 4.2
 \end{aligned}$$

∴ อัตราความชุกการเกิดอาการปวดหลังที่คลินิกโรคกระดูกโรงพยาบาล เลิศสิน ปี พ.ศ. 2524 และ 2525 คือ 4.2/1000 ราย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย

1. จำแนกเพศโดย ทาจำนวน ร้อยละ และสัดส่วน ของเพศ
2. จำแนกอายุโดย ทาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย และค่ามัธยฐาน กับจำนวนและร้อยละของผู้ป่วยแต่ละกลุ่มอายุ
3. จำแนก สถาน ภาพการสมรส โดยทาเป็น จำนวน และร้อยละ
4. จำแนก อาชีพ โดยทาเป็นจำนวน และร้อยละ ของแต่ละอาชีพ
5. จำแนกที่อยู่ปัจจุบัน โดยทาจำนวน และร้อยละของผู้ป่วย
6. ทาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน และร้อยละ ของจำนวนครั้งที่ผู้ป่วยมาโรงพยาบาลเนื่องจากอาการปวดหลัง
7. จำแนกการวินิจฉัยเบื้องต้นของแพทย์ โดยทาจำนวนและร้อยละ ของผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยเบื้องต้นถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดอาการปวดหลัง

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะการส่งไขยาและกำหนดหามูลค่าของยา

1. หาจำนวนครั้ง และรอยละ ของการส่งยาแต่ละกลุ่ม
2. หาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน จำนวนและรอยละ ของจำนวนครั้งที่ส่งยาในจำนวนขนาน ตั้งแต่ 1-5 ขนานและมากกว่า 5 ขนาน
3. หาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน จำนวนครั้งและรอยละของจำนวนวัน (< 10 วัน และ > 10 วัน) ที่ส่งการรักษาแต่ละครั้ง
4. หาค่าพิสัย ค่าเฉลี่ย + ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของขนาดยาต่าง ๆ ที่ผู้ป่วยใช้ใน 1 วัน
5. หาจำนวนและรอยละ ของการส่งยาโดย ใช้ชื่อการค้าและชื่อกำเนิด
6. หาจำนวนและรอยละ ของขนานยาในแต่ละกลุ่มที่ส่งมากเกินไปเมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้
7. กำหนดค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของมูลค่ายา ต่อครั้ง และต่อวันของผู้ป่วยอาการปวดหลังทั้งหมดจำนวน 1663 คนที่มารับการรักษาในโรงพยาบาล เลิศสินจำนวน 2687 ครั้ง
8. กำหนดมูลค่าทั้งหมดของยาที่ผู้ป่วยจำนวน 1663 คน ใช้ในการรักษาอาการปวดหลังที่มารับการรักษา จำนวน 2687 ครั้ง
9. กำหนดมูลค่ายา ที่ส่งมากกว่าการส่งให้ผู้ป่วยอาการปวดหลังรายทั่วไป และค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของมูลค่ายา ต่อครั้งและต่อวัน ที่ส่งมากกว่าการส่งให้ผู้ป่วยอาการปวดหลังรายทั่วไป
10. หาค่าสถิติ (พิสัย ค่าเฉลี่ย ค่ามัธยฐาน) ของอายุ, ของกายาต่อครั้ง ของกายาต่อวัน จำแนกตามอาชีพ และเพศของผู้ป่วยอาการปวดหลังในโรงพยาบาล เลิศสิน ปี พ.ศ. 2524 และ 2525

4. ประเมินผล

นำเสนอข้อมูล ผลการวิจัย ดังต่อไปนี้